

INTERVIEW FOTOGRAAF MARGREET NOORDHOF

Mensen raken door indringend en gevaarlijk beeldverhaal

Fotograaf Margreet Noordhof (37) uit Nijkerk is niet bang aangelegd. Ze reist naar levensgevaarlijke conflictgebieden als Congo en Colombia om het werk van hulporganisaties met haar camera vast te leggen. Voor elke reis vraagt ze toestemming aan haar man en drie kinderen. „Ze willen niet dat ik naar Syrië ga.”

Johan Hardeman

Fotograaf Margreet Noordhof is een vrolijke verschijning met zachte ge-laatstrekken en lachende ogen. Ze was nog niet eens afgestudeerd aan de School voor Fotografie toen ze in april 2016 voor de eerste keer naar het buitenland ging voor een hulporganisatie. Noordhof kwam terecht op het platteland van Ethiopië. Het onderwerp dat ze moest vastleggen, was vrolijk van aard: de opening van een nieuwe waterput van 140 meter diep. De foto's spreken heldere taal: veel lachende kinderen.

Een makkelijk onderwerp vergeleken met de verschrikkelijke taferelen die zich op andere reizen voor haar cameralens afspelen. Ze werkt in een aantal van de gevaarlijkste conflictgebieden ter wereld. Op plekken waar geen centraal gezag is, waar vermoord en geplunderd wordt en waar rebel-lengroepen voor gevaar zorgen.

Soms is haar werk ook voor haarzelf levensgevaarlijk. Tijdens een reis door Congo werd de auto die voor de hare reed overvallen door rebellen. „Wat er met de inzittenden is gebeurd, weet ik niet. Onze lokale begeleiders zeiden dat we onmiddellijk weg moesten. Ons is niets overkomen, maar wij hadden net zo goed overvallen kunnen worden.”

Tijdens dezelfde reis belandde ze midden in een vuurgevecht: „Uit het niets begonnen een aantal soldaten in het rond te schieten. Mensen uit het dorp stoven de bossen in. Wij zijn gelijk omgekeerd en weggereden.”

Toch wil Noordhof juist op dit soort onheilsplekken foto's maken. Om Nederlanders bewust te maken van het luxe leven dat ze leiden. Maar vooral om hen ertoe aan te zetten om een fractie van wat ze bezitten te delen met de allerarmsten. „Met mijn werk hoop ik een verschil te kunnen maken in het leven van mensen.”

Je bent in 2016 afgestudeerd op de fotovak-school met foto's die je maakte in Congo. Hoe was die reis?

„De reis naar Congo was heel bijzonder. Ik was met hulporganisatie ZOA in de kwetsbare regio Zuid-Kivu, in de buurt van Rwanda en Burundi. Daar was sinds de genocide in Rwanda in 1994 enorm veel ellende. Er zijn allerlei strijdende rebellengroepen. Er is heel veel seksueel geweld. Dat

gaat verder dan verkrachting. Soms gaan ze met harpoenen naar binnen en wordt alles van binnen stukgetrokken. Tot aan de darmen aan toe. Wij gingen naar hetzelfde ziekenhuis als waar de wereldberoemde gynaecoloog Denis Mukwege zulke vrouwen opereert. Heel indrukwekkend.”

„Vrouwen die verkracht zijn, worden daar ver-stoten door hun man en hun familie. De organisatie waar ik voor werkte, ondersteunt die vrouwen bij het oprichten van eigen bedrijfje. Dat werkt heel goed. Zo goed, dat zelfs de mannen graag mee willen doen. De organisatie helpt die vrouwen om opnieuw toe te treden tot de gemeenschap en te kunnen overleven. Ik heb een aantal vrouwen ge-portretteerd: krachtige mensen met een bijzonder levensverhaal. Met hulp van die foto's konden we geld ophalen in Nederland.”

Wat trof jou het meest in de verhalen van die vrouwen?

„Het grote onrecht wat hen wordt aangedaan. Ze hebben geen stem en kwaadwillenden kunnen alles met hen doen wat ze willen. En toch moeten die vrouwen door. Ik heb een kreupel vrouw gesproken die door verkrachting drie kindjes heeft, maar toch gaat ze door. Voor haar kinderen. Ze zeggen weleens: 'Vrouwen dragen Afrika'. En dat is ook echt zo. Ik zie veel kracht in die vrouwen.”

► Margreet Noordhof: 'Hulporganisaties moeten beter met hun communicatie omgaan. Je kunt niet meer een veldmedewerker een paar kiekjes laten maken'.

FOTO NICO BRONS

► Slappend jongetje in het door geweld geteisterde Congo. FOTO MARGREET KOOLHOF

Met hulp van de foto's halen we geld op
– Margreet Noordhof

In hoeverre dragen jouw foto's bij aan het inzamelen van geld in Nederland?

„Ik kom zelf uit christelijke hoek. Ik heb de indruk dat bij christelijke hulporganisaties het gevoel heerst dat de trouwe achterban toch wel doneert. Maar ik denk dat het niet meer zo werkt. Mensen worden steeds kritischer. Ik merkte zelf dat ik soms folders van hulporganisaties zag en dacht: 'Wat slecht zeg'. Het raakte me niet meer.”

„Om mensen te raken, moet je goede beeldverhalen vertellen. Hulporganisaties moeten beter met hun communicatie omgaan. Je kunt niet meer een veldmedewerker een paar kiekjes laten maken. Maar dat gebeurt nog wel regelmatig. Ik hoor vaak terug van mensen dat mijn beelden hen hebben geraakt. Het zien ervan zet mensen in beweging.”

Weet je vooraf al wat je wilt vastleggen als je fotografeert?

„Het doel is duidelijk, maar wat ik ga tegenkomen nog niet. Dus nee, vaak heb ik geen vooropgezet plan. Meestal loop ik verwaasd rond en denk bij mezelf: 'Zo, wat gebeurt hier allemaal joh?'. Ik probeer altijd oogcontact te maken met mensen. Soms ontstaat er iets tussen mij en die ander. Dat kan ik dan vastleggen.”

Je bent in 2017 voor een fotoproject in India geweest. Wat heb je daar precies gedaan?

„Ik was daar in opdracht van een hulporganisatie die meisjes bevrijdt uit de seksindustrie. Ook helpen ze om mensenhandelaren en pooiers te laten arresteren en berechten. 's Avonds gingen we naar het oudste red light district van het land in Calcutta. We liepen undercover rond in kleine groepjes en we hadden beveiligers bij ons omdat het anders niet veilig voor ons was. Alle vrouwen, links van ons, werden aangeboden als prostituee. Er stonden heel veel jonge meisjes, haast zonder uitdrukking op hun gezicht. Sommigen hadden kleine kinderen die er maar gewoon bij stonden. Ik werd er misselijk van. Je wilt er voor hen zijn, maar je kunt niks.”

„Ik mocht ook geen foto's maken, want dan zouden we het aan de stok krijgen met de pooiers. Na die avond heb ik wel foto's gemaakt van de context waarin de hulporganisatie werkt, zoals het kantoor

▲ Een van de vrouwen die seksueel geweld heeft meegemaakt. FOTO MARGREET NOORDHOF

▲ Voorbeeld van het kastensysteem in India. FOTO MARGREET NOORDHOF

en de sloppenwijken van Calcutta. Dan kom je in contact met de mensen die daar wonen. Terwijl ik daar liep en fotografeerde, reed er naast me steeds een auto met chauffeur mee zodat we direct konden vertrekken als het onveilig werd.”

Wat was voor jou het zwaarste aan die reis?
„De samenleving is totaal anders dan de onze. In India bestaat nog altijd het kastensysteem. Mensen in de laagste kaste mogen je schaduw niet aanraken, er zijn mannen die voor karren lopen en mensen uit hogere kasten voorruit trekken. Mensontereënd!”
„Mensen voelen zich ook minder waard. Ze lopen uitgemergeld voor hun kar en hebben geen schoenen aan hun voeten. En de vrouw met haar kind op de kar vindt het doodnormaal. Het liefst had ik haar van die kar afgetrokken en gezegd: ‘Ga jij nu maar eens even de komende vijf jaar voor die kar lopen. Dan mag die man die ervoor staat erin gaan zitten. Wat zou je daarvan vinden?’ Maar dat kan niet. Voor hen is het oké, ook de armen leggen zich neer bij het systeem. Ik kan niet goed tegen dat soort onrecht.”

Hoe gevaarlijk is jouw werk?
„Ik zeg altijd dat het wel meevalt. Ik ga ergens heen

met een missie, dus het risico neem ik voor lief. Maar ik heb drie jonge kinderen, dus je moet mogelijk gevaar wel serieus nemen. Een week voor een reis ben ik altijd zenuwachtig. Ik ben bang dat mijn vliegtuig neerstort en dat wil ik niet, want dan laat ik een gezin achter.”

Wat vinden jouw man en kinderen van je werk?
„Mijn man en mijn kinderen van 8, 10 en 12 jaar steunen me. Voordat ik naar Congo ging, haalde mijn jongste dochtertje samen met haar nichtje geld op bij de Albert Heijn in Nijkerk. Dat had ze zelf bedacht. Van dat geld heb ik twee voetballen gekocht en die heb ik aan kinderen op een school in Congo gegeven. Die waren door het dolle heen.”
„Mijn drie kinderen zijn heel betrokken bij wat ik doe. Ik vraag voordat ik ‘ja’ zeg tegen een reis altijd aan hen of ze het goed vinden dat ik ga. Een jaar geleden werd ik gevraagd om in Syrië te fotograferen. Dat wilden mijn kinderen niet, dus toen ging ik niet.”

Hoe bereid je je voor op je reizen?
„Eens in de zoveel tijd krijg ik een veiligheidstraining. Dan zeggen ze: ‘Als je wordt ontvoerd, ga er dan maar vanuit dat je sowieso wordt verkracht. Probeer erachter te komen of je van waarde voor hen bent of niet. Als je niet van waarde bent zoals voor IS (dat geen losprijs vraagt voor gevangenen), dat ook in Congo aanwezig was, moet je vluchten. Als je van waarde bent, zullen ze redelijk goed voor je zorgen. Wat er met je gebeurt tijdens zo’n ontvoering, vind ik minder belangrijk. Natuurlijk word ik liever niet verkracht, dat snap ik ook wel. Maar ik vind het vooral heel belangrijk om niet dood te gaan. Ik wil altijd terug naar mijn gezin.”

Hoe ziet zo’n veiligheidstraining eruit?
„We doen rollenspellen met acteurs in het bos. Dan zet de acteur bijvoorbeeld een pistool op je hoofd. Zo proberen ze je te intimideren. Veel vrouwen trekken dat niet. Die lopen huilend weg. Maar zo leren ze je omgaan met autoritair gedrag.”
„Andere situaties die je traint, zijn: omgaan met boze mensen die een andere taal spreken en niet tot rede te brengen zijn. Bijvoorbeeld omdat je over hun land loopt. Daar kunnen ze in sommige

Afrikaanse landen heel boos om worden, terwijl wij zouden zeggen. ‘Doe eens rustig, er is niks aan de hand’.”

Krijg je psychologische begeleiding na een heftige reis?
„Nee, al weet ik zeker dat ik die zou kunnen krijgen van de organisaties waarvoor ik werk. Ik ondervind ook geen psychologische hinder van hetgeen ik zie. Als ik terugkom na een opdracht slaap ik altijd een week lang onrustig. Daarna is het goed. Dat is mijn manier van verwerken.”

Waarom zoek je bewust het gevaar op?
„Iedereen krijgt een taak in het leven. Dit is mijn roeping. Dan ga ik niet denken: ‘Het is een beetje onveilig. Ik ga dit niet doen’.”

Wat is dan precies jouw roeping?
„Het verhaal vertellen van mensen in nood en daarin een verschil willen maken. En mensen ter plekke spreken en bemoedigen. Ik ben er niet alleen voor mezelf, maar ook voor hen. Ik kom niet alleen halen, maar ook brengen. Dat heb ik al vaak gemerkt tijdens gesprekken met mensen ter plaatse. Ik ben in staat om het verschil te maken.”
„Ik ben niet alleen op deze wereld gezet om een fijn en comfortabel leven in mijn huis in Nijkerk te leven. Dat mag, maar dat is niks voor mij. Dan ga ik straks dood en denk ik: ‘Was dit het nu?’ Dat voelt voor mij nutteloos. Dan ben ik alleen zo gunstig mogelijk mijn tijd aan het uitzitten terwijl ik weet welke nood er is in andere delen van de wereld.”

Waar gaat je volgende reis naartoe?
„Mijn koffers staan alweer bijna klaar. Ik ga deze maand met scholieren van het Corlaer College in Nijkerk naar Tanzania, waar het gelukkig wel veilig is. Met een groep derdeklassers brengen we een bezoek aan een bijscholingsproject voor Afrikaanse kinderen.” „Toen de school me meevroeg, heb ik ‘ja’ gezegd. Want alles wat ik doe, is erop gericht dat Nederlanders hun verantwoordelijkheid nemen om iets te doen aan armoede en onrecht in de wereld. En jong geleerd is oud gedaan, zeg ik altijd. Voor de leerlingen van het Corlaer College wordt het een reis om nooit te vergeten.”

▲ Waterproject in Ethiopië. FOTO MARGREET KOOLHOF

“
Ik vind het vooral heel belangrijk om niet dood te gaan
– Margreet Noordhof